

Obr. 38. Brno, Táborského nábřeží. Pohled na zdivo s. j. 903. Foto Archaia Brno z. ú.
Fig. 38. Brno, Táborského nábřeží Street. View of the structure s. u. 903. Photo by Archaia Brno.

Sedláčková, L. 2023b: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Brno, Táborského nábřeží – drobná rekonstrukce vodovodu“.* Rkp. nálezové zprávy, č. akce A104/2023. Uloženo: Archiv Archaia Brno z. ú.

Vilemwalter: *Digitální staré mapy Moravy a města Brna. Katastrální plán Brna 1 : 2880 z roku 1906* [online]. © 2004–2021 vilemwalter.cz. [cit. 2024-10-23]. Dostupné z: <https://vilemwalter.cz/mapy/>.

Summary

During linear trench excavations along Táborského nábřeží Street (Štýřice cadastral area, Brno-City District), predominantly modern-period surface levelling and stone pavement reinforcement were recorded (Fig. 36). Near Vídeňská Street, a massive stone structure (s. u. 903) was identified, which was likely part of the embankment of an older bridge demolished in the 1930s (Fig. 37, 38).

Lenka Sedláčková

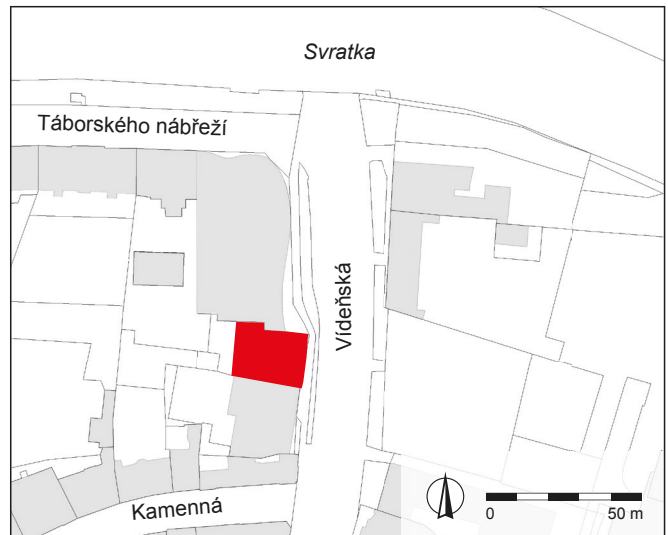
Brno (k. ú. Štýřice, okr. Brno-město)

Ul. Vídeňská č. p. 4, parc. č. 691.

Středověk, novověk. Město. Bez okolností. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84: 49.1855736N, 16.5947683E

Archeologický výzkum byl realizován v souvislosti se stavbou „Novostavba objektu na ul. Vídeňská 4, Brno“. Jeho provedení zajistila společnost Archaia Brno z. ú. (akce č. A88/2022), terénní část výzkumu se uskutečnila v lednu až březnu 2023 (obr. 39–42).

Obr. 39. Brno, ulice Vídeňská. Zkoumaná plocha (červeně) v širším kontextu. Autor Archaia Brno z. ú.

Fig. 39. Brno, Vídeňská Street. Excavation area (marked in red) in its broader context. Author Archaia Brno.

Archeologický výzkum potvrdil pravěké osídlení (zřejmě především z období kultury s moravskou malovanou keramikou), poprvé byly získány doklady (i když nepřímé) o přítomnost lidí v těchto místech v období raného středověku, jmenovitě v 7.–8. století.

Výzkum doplnil poznatky k příkopu, jenž byl objeven v roce 2013 na parcelách někdejších domů Vídeňská 6 a 8 (Černá et al. 2014, 194). Zřejmě tvořil jeden z prvků fortifikačního systému, který vymezoval areál na pravém břehu řeky Svatky. Přesné určení doby vzniku a fungování příkopu je otázkou vyhodnocení z něj získaných nálezů. Pravděpodobně ho lze spojovat s existencí hradu brněnských knížat z 2. poloviny 11. století a 12. století, který bývá situován na levý břeh do ostrovní polohy mezi řekou a jejím severněji tekoucím vedlejším ramenem (pozdějším Svrateckým náhonem). Zcela vyloučit však zatím nelze ani variantu, že příkop opevňoval starší areál, který předcházal vybudování zmíněného knížecího hradu.

Archeologický výzkum doložil přítomnost objektů z 2. poloviny 12. století až 1. poloviny 13. století. Reprezentují aktivity z éry, v níž se starší osídlení začíná přetvářet do vrcholně středověké osady, nebo toto osídlení jistým způsobem vyznívá či zaniká a následně je nahrazeno novým osazením. Tento posun je součástí změny širšího geopolitického kontextu. Dominantním prvkem kraje se postupně stává město Brno, které se začalo rozvíjet od přelomu 12. a 13. století. Starobrněnský prostor s někdejším hradem ustoupil do pozadí (k problematice např. Doležel 2000, 172–175; Zapletalová 2009; Procházka et al. 2011, 515–522; Merta, Sedláčková 2013; Procházka 2013, 558–568; Kolařík et al. 2014).

Výzkum dokumentoval archeologický projev jedné z usedlostí zmíněné osady v jejím vývoji od 14. až do 20. století. Dosažené výsledky přinesly poměrně bohatou kolekci poznatků umožňující srovnání s informacemi získanými při výzkumech sousedních usedlostí, usedlostí z dalších osad brněnského regionu, ale také obecně sídelních jednotek příslušného období (Kolařík, Zůbek 2024).

Literatura

Černá, L., Holub, P., Kolařík, V., Merta, D., Peška, M., Sedláčková, L., Zůbek, A. 2014: Brno (okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 55(2), 171–205.

Obr. 40. Brno, ulice Vídeňská. Zkoumaná plocha v kontextu zástavby sousedních parcel. Autor Archaia Brno z. ú.

Fig. 40. Brno, Vídeňská Street. Excavation area in the context of adjacent plots. Author Archaia Brno.

Doležel, J. 2000: K městskému zřízení na středověkém Brněnsku do roku 1411. In: J. Klápště, M. Ježek (eds.): *Brno a jeho region*. Mediaevalia archaeologica 2. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 159–259.

Kolařík, V., Merta, D., Zůbek, A. 2014: Archeologická topografie levobřeží Svatky v prostoru Starého Brna. *Forum Urbes Mediaevali VIII(1-2)*, 112–125.

Kolařík, V., Zůbek, A. 2024: Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Novostavba objektu na ul. Vídeňská 4, Brno“. Rkp. nálezové zprávy, č. akce A88/2022. Uloženo: Archiv Archaia Brno z. ú.

Merta, D., Sedláčková, L. 2013: Druhá starobrněnská rotunda. *Vlastivědný věstník moravský LXV(1)*, 27–34.

Procházka, R. 2013: Předměstí. In: L. Jan (red.): *Dějiny Brna 2. Středověké město*. Brno: Statutární město Brno, Archiv města Brna, 558–560.

Procházka, R., Wihoda, M., Zapletalová, D. 2011: V raném středověku. In: R. Procházka (red.): *Dějiny Brna 1. Od pravěku k ranému středověku*. Brno: Statutární město Brno, 447–560.

Zapletalová, D. 2009: Starobrněnské pravobřežní Svatky v raném středověku. In: P. Dresler, Z. Měřinský (ed.): *Archeologie doby hradištní v České a Slovenské republice. Sborník příspěvků přednesených na pracovním setkání Archeologie doby hradištní ve dnech 24.-26.4.2006*. Archaeologia mediaevalis Moravia et Silesiana, Supplementum 2. Brno: Masarykova univerzita, 192–210.

Summary

An archaeological excavation was carried out in Vídeňská Street (Štýřice cadastral area, Brno-City District) by Archaia Brno as part of ‘A new building at Vídeňská 4, Brno’ construction project. For the first time, indirect evidence of human occupation from the 7th–8th centuries were found in this area. The fieldwork also brought new insights of a ditch (likely from the

Obr. 41. Brno, ulice Vídeňská. Pohled na zkoumanou plochu od severozápadu. Foto Archaia Brno z. ú.

Fig. 41. Brno, Vídeňská Street. View of the excavation area from the northwest. Photo by Archaia Brno.

11th–12th centuries) discovered in 2013 on the plots of former houses at Vídeňská 6 and 8. Evidence of structures from the late 12th to early 13th centuries was documented as well. The fieldwork revealed the archaeological contexts of one of the farmsteads, shedding light on its development from the 14th to the 20th century (Fig. 39–42).

Václav Kolařík, Antonín Zůbek

Obr. 42. Brno, ulice Vídeňská. Pohled na průběh exkavace od jihovýchodu. Foto Archaia Brno z. ú.

Fig. 42. Brno, Vídeňská Street. View of the course of the excavation from the southeast. Photo by Archaia Brno.

Brno (k. ú. Trnitá, okr. Brno-město)

Ul. Škrobárenská, parc. č. 544, 560/4, 560/191.

Vrcholný středověk. Sídliště, koryto řeky. Skupina/síť sond. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84: 49.1836903N, 16.6248403E

V srpnu až září 2023 provedla Archaia Brno z. ú. záchranný archeologický výzkum při stavbě nového parkovacího objektu na ulici Škrobárenská v Brně (obr. 43). Vzhledem k faktu, že se staveniště nacházelo v bývalé nivě a z okolí nejsou známy žádné archeologické nálezy, byl výzkum zpočátku veden formou dohledu nad poměrně rozsáhlými zemními pracemi. O to překvapivější byl nález středověkých situací, které se nacházely pod mladší, patrně novověkou náplavou v hloubce přes 2 m od současného povrchu. Povrch archeologických situací se pohyboval okolo úrovně 197,3 m n. m. Zjištěné situace se koncentrovaly do prostoru velkého přibližně 15 × 10 m, přičemž stavbou byl tento prostor na jižní straně přibližně o 4 m odtěžen během naší nepřítomnosti, i když jsme tuto plochu požadovali k výzkumu. Následný výzkum byl realizován v prostoru 10 × 10 m. Byla zde zachycena okolo 0,8 m mocná stratigrafie, sestávající z plošných vrstev. Kromě většího počtu kulových jamek a drobných objektů, dokládajících zdejší osídlení, se podařilo zachytit i relikt patrně dřevěné stavby s hliněnou podlahou. Stavba byla bohužel z větší části svévolně odbagrována, přišli jsme tak patrně o nejvýznamnější objekt nalezeného sídliště. Na stavbu na severní straně navazovala cesta v podobě dvou vyjetých kolejí později zpevněných kameny. Podařilo se také odhalit kvalitně postavený kamenný kanálek vedoucí z plynkové jámy směrem na západ k říčnímu ramenu. Snad se jednalo o pozůstatek nějaké blíže neznámé výrobní činnosti. Veškeré nálezy z plochy, a tedy i zde popsané situace, můžeme datovat do 2. poloviny 14. století až 1. poloviny 15. století.

Při dalším bagrování bylo zjištěno, že zkoumanou plochu bezprostředně na západní straně obtékalo koryto řeky. Povrch později zaplněného koryta se nacházel někde okolo 196 m n. m. Koryto procházelo zkoumanou plochou v ose přibližně SSV-JJZ. Šířka koryta byla zhruba 10 m; později bylo zaplněno převážně vytríděnými písky a méně i šterky a hlínami. Koryto bylo jistě součástí rozlehlého inundačního prostoru Svratky, Ponávky a Svitavy. Definitivní zánik koryta nastal snad až někdy v 16. či

17. století, jak dokládají nečetné nálezy z jeho výplně. Při odbagrování byly odkryty i konstrukční prvky zpevňující původně hranu říčního ramene. Byly to převážně dubové kůly s průměrem do 0,2 m, které byly v nepravidelném rozestupu zaraženy po východním i západním obvodu. Na západní straně se lokálně podařilo doložit i úpravu břehu pomocí výpletu z vrbového proutí. Část dřevěných kůlů bylo možné dendrochronologicky datovat. Kůly přiléhající bezprostředně ke zkoumané ploše a stejně tak kůly na druhé, západní, straně koryta jsou datovány do intervalu let 1436–1453. O několik metrů jižněji byla zachycena úprava

Obr. 43. Brno, ulice Škrobárenská. Pohled na plošně zkoumanou plochu. Foto Archaia Brno z. ú.

Fig. 43. Brno, Škrobárenská Street. View of the excavation area. Photo by Archaia Brno.